

Til: MN- fakultetsstyret

Sakstype: Vedtakssak

Saksnr.: 7/14

Møtedato: 7.4.14

Notatdato:

Saksbehandler: Kai Åge Fjeldheim

Sakstittel: Årsrapport HMS 2013

Velkommen til MN-fakultetets første årsrapport innen HMS. Rapporten viser at fakultetet er på rett vei mht. til å utvikle et godt og systematisk HMS-system, men samtidig at det fortsatt gjenstår arbeid før man kan si at fakultetet oppfyller UiOs krav til systematisk HMS-arbeid fullt ut.

Rapporten søker å gi et nøytralt bilde av status på HMS-området, basert på informasjon innhentet gjennom internrevisjoner, ledelsens gjennomgang, tilsyn fra Arbeidstilsynet og innspill hentet fra HMS-koordinatorene, HMS-stab, verneombuds-strukturen og arbeidsmiljøstrukturen. Avslutningsvis gis det en kort oversikt over noen av de viktigste utfordringer fakultetet står overfor på HMS-området i 2014.

Vedtaksforslag:

MN-fakultetets Årsrapporten for HMS tas til orientering

Vedlegg: Årsrapport for HMS 2013

ÅRSRAPPORT HMS FOR MN-FAKULTETET 2013

Velkommen til fakultetets første årsrapport innen HMS. Rapporten viser at fakultetet er på rett vei mht. til å utvikle et godt og systematisk HMS-system, men samtidig at det fortsatt gjenstår arbeid før man kan si at fakultetet oppfylles UiOs krav til systematisk HMS-arbeid fullt ut. Rapporten søker å gi et nøytralt bilde av status på HMS-området, basert på informasjon innhentet gjennom internrevisjoner, ledelsens gjennomgang, tilsyn fra Arbeidstilsynet og innspill hentet fra HMS-koordinatorene, HMS-stab, verneombudsstrukturen og arbeidsmiljøstrukturen. Avslutningsvis gis det en kort oversikt over noen av de viktigste utfordringer fakultetet står overfor på HMS-området i 2014.

Rammebetingelser

MN-fakultetet skal, i henhold til overordnede vedtak tilpasse sitt HMS-system opp mot standarden OHSAS 18001 Styringssystem for arbeidsmiljø. Ytterligere rammebetingelser ligger i fakultetets strategiplan for HMS 2013-2016 og fakultetets handlingsplan for HMS for 2013.

Ressurser i HMS-arbeidet

Det har de siste årene skjedd en profesjonalisering av HMS-arbeidet ved fakultetet. Flere institutter har opprettet stillinger for lokale HMS-koordinatorene – enten som hel eller del av en stilling. Noen arbeider med dette på heltid, andre på deltid. HMS-koordinatorene er organisert enten i stab eller linjen. Det synes også å være en økt bevissthet om betydningen av HMS-arbeidet hos ledelsen på instituttene.

HMS-koordinator og seniorrådgiver HMS ved Seksjon for personal, arkiv og HMS i MN-administrasjonen er samlet sett ressurser som skal bistå fakultetsledelsen og instituttene med kompetanse innen HMS-regelverket og implementering av UiOs styringssystem for arbeidsmiljø. Disse forestår også oppfølging og revisjon av instituttenes virksomhet innenfor HMS-området.

Arbeidsmiljøutvalg

Fakultetet har en arbeidsmiljøutvalgsstruktur med ett sentralt arbeidsmiljøutvalg (MN-LAMU) og 8 lokale arbeidsmiljøutvalg på instituttnivå. I tillegg har administrasjonen et eget LAMU. MN-LAMU skal fungere som et overordnet koordinerende organ for fakultetets lokale arbeidsmiljøutvalg. Arbeidsmiljøutvalgene er partssammensatte utvalg som skal virke for gjennomføringen av et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. De skal delta i planleggingen av verne- og miljøarbeidet og følge utviklingen i spørsmål som angår arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd.

MN-LAMU behandlet i 2013 25 saker, hvorav følgende fremheves:

- Års rapportering fra instituttene
- Ny strategisk plan for MN-fakultetet for 2013-2016

- Ledelsens gjennomgang
- Sammenslåing av fakultetets verksteder
- Utkast til ny prosedyre for feltarbeid

På instituttnivå synes de lokale arbeidsmiljøutvalgene, i likhet med verneombudsfunksjonen, å ha blitt tillagt noe ulik betydning i 2013. Således kan vi, som skissert i punktet om internrevisjon, registrere til dels stor forskjell i møtefrekvens, type saker som blir tatt opp og i synet på arbeidsmiljøutvalgenes betydning instituttene i mellom.

Vernefunksjonen

MN-fakultetet hadde i 2013 en vernetjeneste med i alt 49 lokale verneombud og ett fakultetsverneombud (20 % funksjon). Verneombudene var integrert i en rekke viktige prosesser, herunder: Ombygging av syklotronen, ombygging av Nils Henrik Abels hus, verkstedssammenslåingen på Fysisk institutt/Kjemisk institutt, Livsvitenskapsbygget, innføring av nytt system for avvikshåndtering og mindre lokale prosesser. Tilbakemeldinger fra verneombudene viser at funksjonen ble tillagt ulik vekt på enhetene. Alt i alt taler likevel tilbakemeldingene for at 2013 var det året hvor flere og flere ledere så nytteverdien av den tilsynsfunksjon vernetjenesten etter gjeldende regelverk er tillagt å utføre.

Ledelsens gjennomgang

UiO vedtok i 2013 at alle enheter ved UiO årlig skal gjennomgå styringssystemet for arbeidsmiljø for å sikre at det fortløpende er velegnet og gir ønskede resultater. Gjennomgåelsene skal omfatte vurdering av muligheter for forbedring og behovet for endringer av styringssystemet for arbeidsmiljø, inklusive arbeidsmiljøpolitikken og HMS-mål. Slik gjennomgang ble gjennomført ved IBV og MN-administrasjonen i 2013.

HMS-internrevisjon

I samsvar med MN-fakultetets handlingsplan for 2013 ble det gjennomført internrevisjon ved Institutt for teoretisk astrofysikk, Institutt for geofag, institutt for informatikk og Matematisk institutt. Formålet med revisjonene var å sjekke ut hvorvidt lokalt arbeidsmiljøutvalg (LAMU) fungerte etter hensikten og i tråd med bestemmelser gitt i Arbeidsmiljøloven, Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning og UiOs prosedyrer.

Revisjonen viste at alle de 4 instituttene hadde avvik i forhold til definerte referansedokumenters krav. Antall avvik fra referansedokumentene varierte fra 4-7 avhengig av hvilket institutt som ble revidert. Tilsvarende gjaldt avvikenens alvorlighetsgrad. Følgende avvik syntes i større eller mindre grad å være felles for de instituttene:

- 1) Manglende oppfølging og dokumentasjon av de krav Prosedyren for valg av medlemmer og varamedlemmer til lokale arbeidsmiljøutvalg setter
- 2) Manglende oppnevning av varamenn for de som er valgt til LAMU
- 3) Manglende oppfølging av de krav Prosedyre for lokalt arbeidsmiljøutvalg, Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning og Arbeidsmiljøloven setter til hvilke type saker som skal forelegges LAMU til behandling.

- 4) Manglende eller mangelfull grunnopplæring i HMS av representantene i LAMU
- 5) Manglende eller mangelfull promotering av verneombudsrollen ved instituttene

Ett av instituttene hadde i tillegg behov for 2) å endre sammensetningen av LAMU, slik at dette ble i tråd med vedtatte krav til partssammensetning og 2) å følge bestemmelsen om at lederfunksjonen i utvalget skal ivaretas vekselvis av arbeidsgiver- og arbeidstakersiden for 2 år av gangen.

Revisjonsrapportene ble i desember 2013 oversendt instituttene for oppfølging. Oppfølging av revisjonsrapportene vil kunne gi instituttets arbeidsmiljøutvalg den tyngde og innflytelse de er forutsatt å ha i arbeidsmiljøspørsmål.

Tilsyn fra Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet gjennomførte i 2013 tilsyn ved Institutt for geofag, Farmasøytisk institutt, Kjemisk institutt og Institutt for biovitenskap. Tilsynet hadde fokus på forebygging og risikoreduksjon av kjemisk og biologisk helsefare. Følgende forhold ved instituttene ble fulgt opp:

1. Kartlegging og risikovurdering av kjemisk helsefare
2. Erstatning av farlige kjemikalier
3. Allmennventilasjon og prosessstilpasset avsug
4. Informasjon og opplæring i håndtering av kjemikalier og sikker jobbutførelse
5. Oppbevaring, lagring og merking av kjemikalier
6. Stoffkartotek
7. Personlig verneutstyr
8. Nødhjelps- og førstehjelpsutstyr
9. Bruk av bedriftshelsetjeneste

Fakultetet fikk på bakgrunn av tilsynet pålegg om:

- 1) Å kartlegge og dokumentere forekomsten av kjemikalier og på grunnlag av dette vurdere enhver risiko for arbeidstakernes helse og sikkerhet. (gjaldt ett av instituttene)
- 2) Å iverksette rutine for avvikshåndtering (gjaldt ett av instituttene)
- 3) Å opprette stoffkartotek for de stoffene som kan medføre helsefare, deriblant de som dannes under prosesser i virksomheten. (gjaldt alle fire institutter)

Uønskede hendelser/avvik

OHSAS 18001 og regelverket stiller krav til registrering av uønskede hendelser eller avvik. I UiOs prosedyre for uønskede hendelser er det nå 5 typer av uønskede hendelser:

- Avvik: Krav fastsatt i HMS-regelverket eller interne krav er ikke blitt fulgt
- Nestenulykke: Arbeidsrelaterte episoder der hendelsen kunne ha ført til langvarig sykefravær eller dødsfall
- Alvorlig nestenulykke: Arbeidsrelaterte episoder der hendelsen kunne ha ført til langvarig sykefravær eller dødsfall
- Ulykke: Arbeidsrelaterte episoder der skade eller redusert helse har forekommet

- Alvorlig ulykke: Arbeidsrelaterte episoder der hendelsen har ført til sykefravær på over 6 uker etter dødsfall

I 2013 er det rapportert om 20 uønskede hendelser ved fakultetet, hvorav 12 er hendelser som medførte mindre personskade. Det er, i følge HMS-stab, ikke mottatt noen melding om sykdom som kan ha tilknytning til arbeidet eller forholdene på arbeidsplassen.

Sykefravær

IA-avtalen har som mål at sykefravær på nasjonalt nivå skal være under, dvs. 5,6 %. Tabell 1 viser at fakultetet har en sykefraværspersent på i gjennomsnitt 1,92, men samtidig at dette varierer til dels mye mellom fakultetets ulike enheter. Det er imidlertid grunn til å tro at noe av forskjellene kan forklares med underrapportering av sykefravær blant de vitenskapelig ansatte.

Tabell 1	Sykefraværspersent
Fakultetet totalt	1,92
Institutt for biovitenskap	1,72
Fysisk institutt	1,54
Institutt for teoretisk astrofysikk	1,45
Institutt for geofag	2,59
Farmasøytisk institutt	2,53
Matematisk institutt	1,01
Kjemisk institutt	1,92
Institutt for informatikk	1,65
Naturfagsenteret	1,14
Fakultetsadministrasjonen	3,16

* Datagrunnlaget gir ikke grunnlag for å skille mellom legemeldt og egenmeldt sykefravær.

$\text{Sykefraværspersenten} = (\text{Sykefraværsdagsverk} \times 100) / \text{Avtalte dagsverk}$

HMS-opplæring av studenter

MN- fakultetets HMS- strategi for 2013-2016 har blant annet som mål at: ” *Studenter og ansatte skal ha et fullt forsvarlig lærings- og arbeidsmiljø, med fokus på forebygging av uønskede hendelser*”. Et av oppgitte suksesskriterier er at det ”*ikke skjer personskader eller utilsiktede driftsavbrudd*”.

Med bakgrunn i uønskede hendelser og laboratorieforhold ved noen av fakultets institutt, satte MN- fakultetet ned en prosjektgruppe høsten 2010 for å utarbeide bedre HMS- opplæring for studenter. Tidligere hadde det enkelte institutt stått for denne opplæringen. Fra høsten 2011 startet MN- fakultetet opp med grunnleggende opplæring i HMS-, laboratoriesikkerhet, feltsikkerhet, brannvern og førstehjelp for masterstudenter innen laboratoriefag og med feltarbeid. Senere er opplæringen videreutviklet og til et modulbasert-tilbud for alle masterstudenter, og fra høsten 2013 også alle bachelorstudenter. Tabell 2 viser hvor mange bachelor- og masterstudenter som var oppmeldt og hvor mange som møtte vår og høst 2013.

Tabell 2: Emner	Våren 2013		Høsten 2013	
	Oppmeldt	Møtt	Oppmeldt	Møtt
MNHMS0015	251	206	1514	1280
• Brann	236	213	1516	1358
• Førstehjelp	241	210	1511	1353
• HMS	247	207	1514	1280
MNHMS0015ES			519	469
MNHMS0015FS	47	37	347	278
MNHMS0010LS	134	125	625	567
MNHMS0020LS	90	77	181	171

HMS- opplæring av ansatte

Fakultetet arrangerte 5 timers kurs for egne ansatte i førstehjelp. 27 ansatte deltok i denne opplæringen som ble gitt av kursledere fra Norsk Folkehjelp. Fakultetet arrangerte dessuten kurs i standarden OHSAS 18001 for fakultetets HMS-koordinatorer. 155 ansatte deltok i tillegg på ett eller flere av de HMS-kurs som i 2013 ble arrangert i regi av HMS-stab sentralt ved UiO, jfr. Tabell 3 under.

Kurs arrangert i regi av HMS-stab ved UiO	Antall deltakere fra MN-fakultetet
AKAN - modul grunnkurs	5
Arbeid i arbeidsmiljøutvalg - modul grunnkurs	5
Arbeidsmiljøfaktorer - modul grunnkurs	13
Arbeidsmiljølovgivningen - modul grunnkurs	14
Ergonomi - modul grunnkurs	8
Førstehjelpskurs - beredskap	1
HMS ved gasshåndtering - farlig arbeid	8
HMS-styringssystem UiO - modul grunnkurs	17
Infoblad biologiske faktorer - HMS-kurs	5
Inneklima - modul grunnkurs	6
Internrevisjon - HMS-kurs	4
Laboratoriesikkerhet - farlig arbeid	52
Personlig verneutstyr - farlig arbeid	44
Psykososialt arbeidsmiljø - modul grunnkurs	18
Roller - modul grunnkurs	14
Sikkerhet ved håndtering av gass - farlig arbeid	40
Smittevern - farlig arbeid	23
Systematisk HMS-arbeid - modul grunnkurs	16
Verneorganisasjonen UiO - modul grunnkurs	15
Åpne radioaktive kilder - farlig arbeid	10
Grand Total	318

Frode Olsgars minnepris

Frode Olsgars minnepris ble opprettet i 2010 til minne om hans akademiske virke som professor ved Biologisk institutt ved Universitetet i Oslo (UiO) og hans engasjement for helse, miljø og sikkerhet ved UiO. Prisen, som er opprettet av Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ved UiO, utdeles til en person, gruppe, avdeling eller institutt ved fakultetet som over år har gjort en markant innsats for arbeidsmiljøet ved fakultetet. Prisen deles ut en gang pr. år og var frem til 2013 tildelt Seniorrådgiver Vidar Blekastad Kjemisk institutt (2011) og Farmasøytisk institutt (2012). Prisen for 2013 ble tildelt seniorrådgiver Kai Åge Fjeldheim MN-adm.

Utfordringer på HMS-området i 2014

Internrevisjonene og tilsynene som er gjennomført i 2013 indikerer at linjeorganisasjonen i ulik grad følger opp de krav som ligger nedfelt i det systematiske HMS-arbeidet. Dette har f.eks. en effekt på hvordan man ser på LAMUs funksjon rundt om på enhetene. En viktig hoved utfordring på HMS-området i 2014 blir følgelig å klargjøre roller og ansvar på alle nivåer i fakultetets linjeorganisasjon, samt å få alle til å utøve dette i det daglige. Dette vil kreve omfattende bevisstgjøring og kompetanseheving av ansatte på alle nivåer i inneværende år.

Den andre hovedutfordringen ligger i å finne frem til en god og helhetligmodulbasert opplæring med klar ansvarsfordeling mellom fakultet og institutt.

Oslo, 17.4.2014.

Kai Åge Fjeldheim